

RABELAIS TA EUSKERA

Atzo iritxi zitzaidan *Egan* aldizkingiaren 1963-garrengo Uztail-Abenduko zenbakia (1).

Aldizkari bikain orren zenbaki eder baño ederrago ori ikusten asi nintzanean, bereala arkitu nun goiko izenezko salla. Antonio M.^a Labayen jaunak berortan ematen digu Rabelais'en *Pantagruel* liburuko euskal zatitxo bat: "Arras illun eta ulerkaitza dugu —dio—. Itzak oker artu ta utsez beteak daude. Paperera aldatu zituenak ez zekien, nonbait, gure izkera".

Batek baño geiagok zatitxo ori argitu nai izan dute, agi denean. Ementxe dezute berori:

Jona andie guaus sa goussietan be harda er remedio beharde bersela ysser landa. Anbates otoy es nausu ey nessassu gourray proposian ordine den. Nonyssena bayta fascheria egabe gen herassy badia sadassu noura assia. Aran hondouan gual de eydassu nay dassuna. Estou oussyc equinan soury hin er darstura eguy harm. Genicoa plasar vadu.

Labayen jaunak, Clément Jaureguiberry'ren asmaketa au ematen digu:

"Jauna. Handien gauza guzietan behar da erremedio, behar dena. Hainbatez, otoi, ez. Nausa ez nezazu gurari proposian ordi nendin. Noula izanen bait zen faxeririk gabe! jin erazi ba didazu hour asia! Horren oundorean galda zaidazu nahi duzuna, ez dut hutsik eginen zouri. Ez dastatura eguin ahala."

(1) 1965-eko Ilbeltzaren 26-ean EGAN izan ez balitz, noiz iritxiko ote zitzaidan?

Rabelais beraren itz eta izki guziei ongi begiratzuz, beste era batera argituko nuke nik:

“Jaun andie Gauza guzietan behar da erremedio, beharra da: bertzela izer lan da. Anbatez, otoi, ez nausi, ez nazazu gur-azi (makurtu-azi) proposian ordi nedin. Noiz(e)nai (noiznai-ere) baita faskeria (arrokeria) e (ere) gabe jin arazi badiazazu hour asia. Haren ondouan galde eidazu (eska zaidazu) nahi duzuna. Eztut utsik eginen, zouri jin e (ere) derautzut egia haren (arren). Jainkoak plazer badu”.

Neri iruditu zait, ordun, gizon zintzo batek bere nagusi ordizaleari emandako erantzupen bikafia dala ori: “Gauza guzietan negurria bear da, bearrezkoa da (erremedioa). Bestela, izer lan da (jarretara goaz.)”

“Anbatez, otoi, ez nagusi, ez nazazu gur-azi (makurtu-azi) adrede edo proposian ordi nedin. Noiznai ere arrokeria e gabe (arrokeririk ere gabe) jin arazi badiazadazu (eramanazten ba-nauzu) hour asia (asiara) edo edan geiegira”.

“Haren ondoan (ori alde bat utzi-ta), galde eidazu (eska zaidazu) nahi duzuna. Eztut utsik eginen, zouri jin ere egiten dizut egia, haren (arren). Jainkoak plazer badu”.

Onela artu litekela nago. Eta gure ardandegietan edo ta oien atetan ezartzeko egokia litzakela.

Ortxe ikusi zerbait argitasun ematen ote dun.

INTZAR DAMASO AN.